

INFORMACIJA APIE ĮGYVENDINAMĄ PRIEMONĘ NUMATYTA ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS 2012–2014 METŲ STRATEGINIAME VEIKLOS PLANE

Valstybinei augalininkystės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) pavesta pagal kompetenciją įgyvendinti Žemės ūkio ministerijos (toliau – ŽŪM) strateginį tikslą – stiprinti visuomenės sveikatą ir vartotojų apsaugą, susijusią su maisto sauga ir kokybe, užtikrinti augalų ir gyvūnų sveikatingumo kontrolę. Tarnyba įgyvendina ŽŪM 2012–2014 metų strateginiame veiklos plane numatytą priemonę *Fitosanitarija, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybės kontrolė, veislių tyrimai*.

Įgyvendindama valstybinę fitosanitarijos, augalų apsaugos, trąšų, augalų dauginamosios medžiagos, augalų veislių registravimo ir teisinės apsaugos, grūdų ir jų produktų kokybės gerinimo politiką, Tarnyba vykdo importuojamų į Lietuvos Respubliką, auginamų šalies viduje bei eksportuojamų augalų, augalinių produktų ir su jais susijusių objektų fitosanitarinius patikrinimus, taip pat vykdo šviežių vaisių ir daržovių atitikties prekybos standartams patikrinimus, įvežamų genetiškai modifikuotų augalų ir augalinių produktų, neskirtų maistui ir pašarui, kontrolę, registruoja augalų apsaugos produktus, kontroliuoja jų įvežimą, prekybą, saugojimą ir naudojimą.

Vykdamas įvežamų, išvežamų ir Lietuvos Respublikoje auginamų augalų ir augalinės kilmės produktų fitosanitarinius tyrimus pagal tarptautinius standartus, Žemės ūkio ministro ir Tarnybos direktoriaus patvirtintas metodikas, atliekami grybų, bakterijų, virusų, viroidų, fitoplazmų, vabzdžių, erkių, nematodų rūšių ekspertizės augaluose ir augalinės kilmės produktuose, taip siekiama užtikrinti veiksmingą fitosanitarinę kontrolę visuose augalų sodinimo, auginimo, produktų laikymo, perdirbimo bei pardavimo etapuose.

Į Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos (toliau – ES) teritoriją įvežami, vežami ar vežami tranzitu augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai turi būti neužteršti kenksmingaisiais organizmais. Todėl augalus, augalinius produktus ir kitus objektus galima įvežti tik per tuos pasienio kontrolės punktus, kuriuose veikia fitosanitarijos postai. Tarnyba žemės ūkio ministro nustatyta tvarka gali leisti įvežti į Lietuvos Respublikos teritoriją tam tikrų augalams ir augaliniams produktams kenksmingųjų organizmų, augalų, augalinių produktų ir kitų objektų, kurie skirti moksliniams tyrimams ir selekcijos tikslams atlikti. Taip pat leidžiama išvežti ir siųsti paštu kenksminguosius organizmus mokslo tikslams, jeigu yra šalies, į kurią jie išvežami ar siunčiami, įgaliotos institucijos išankstinis sutikimas.

Eksportuotojas, norėdamas išvežti augalų, augalinių produktų ir kitų objektų krovinį, privalo turėti jo fitosanitarinį sertifikatą, kuris išduodamas, jeigu krovinio fitosanitarinė būklė atitinka šalies, į kurią įvežamas kroviny, reikalavimus. Išvežamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinius sertifikatus nustatyta tvarka išduoda Tarnyba.

Funkcijas, susijusias su fitosanitarinių priemonių taikymu, siekiant nustatyti prevencines priemones, kad į Lietuvos Respubliką nebūtų įvežami ir šalies viduje nepaplistų augalams ir augaliniams produktams kenksmingieji organizmai, vykdo pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postai bei regioniniai skyriai, kuriems metodinę pagalbą teikia Fitosanitarijos skyrius. Tarnybos pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų bei regioninių skyrių darbas organizuojamas pagal teisės aktų nustatytą tvarką, plečiama regioninių skyrių infrastruktūra, įgyvendinami ES reikalavimai.

Stiprindama organinių ir mineralinių trąšų naudojimo kontrolę ir atsižvelgdama į Geros ūkininkavimo praktikos reikalavimų laikymąsi, Tarnyba vykdo tręšimo planų, tręšimo normų bei trąšų tiekimo rinkai kontrolę. Tarnybos specialistai vykdo kasmetinę trąšų naudojimo analizę ir stebėseną, pagal kompetenciją teikia informaciją ir konsultacijas pakuojantiems, laikantiems, tiekiantiems rinkai trąšas, užsiimantiems trąšų eksportu ir importu.

Kadangi Lietuvoje galima naudoti tik registruotus augalų apsaugos produktus, Tarnyba registruoja augalų apsaugos produktus, vykdo jų sandėliavimo, prekybos, pakavimo ir ženklinimo bei naudojimo kontrolę. Norėdamas įregistruoti augalų apsaugos produktą, pareiškėjas pateikia Tarnybai paraišką, dokumentus apie veikliąją medžiagą ir apie augalų apsaugos produktą. Tarnybos specialistai vertina registracijai pateiktų augalų apsaugos produktų ir jų veikliųjų medžiagų dokumentų išsamumą, augalų apsaugos produktų ir juose esančių veikliųjų medžiagų tapatumą, fizikines ir chemines savybes, analizės metodus, taip pat biologinį efektyvumą, galimą poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai. Galutinės vertinimo išvados pateikiamos Konsultavimo komisijai (toliau – komisija), kuri sudaryta iš mokslo ir kitų institucijų atstovų. Komisija posėdžių metu svarsto ir pateikia Tarnybai rekomendaciją dėl augalų apsaugos produkto įregistravimo, neregistravimo, perregistravimo, naudojimo reglamentų keitimo ar kt. Įregistruoti augalų apsaugos produktai įtraukiami į registruotų augalų apsaugos produktų sąrašą profesionaliajam ir / ar neprofesionaliajam naudojimui.

Įgyvendindama valstybinę augalų apsaugos produktų kontrolę, t. y. sandėliavimo, prekybos, pakavimo ir ženklinimo bei naudojimo kontrolės tvarką, Tarnyba siekia apsaugoti žmonių sveikatą ir aplinką nuo kenksmingo produktų poveikio. Vienas iš svarbiausių augalų ir augalinių produktų apsaugos nuo kenksmingų organizmų, įskaitant piktžoles, bei žemės ūkio produktyvumo didinimo būdų yra augalų apsaugos produktų naudojimas. Augalų apsaugos produktai gali turėti ir nepalankų poveikį augalų auginimui. Jų naudojimas gali kelti riziką ir pavojų žmonėms, gyvūnams ir aplinkai, ypač jei jie buvo pateikti rinkai neatlikus oficialių bandymų ir jų neautorizavus ir jei jie yra netinkamai naudojami. Todėl Tarnyba siekia užtikrinti aukštą žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygį ir kartu apsaugoti Bendrijos žemės ūkio konkurencingumą. Augalų apsaugos produktų profesionalieji ir neprofesionalieji naudotojai privalo

vadovautis Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento nustatytais reikalavimais ir kitais nacionalinės teisės aktais, susijusiais su augalų apsaugos produktų sandėliavimo ir naudojimo, higienos ir aplinkos apsaugos reikalavimais. Be to, profesionalieji naudotojai privalo tvarkyti įsigytų ir naudojamų augalų apsaugos produktų apskaitą ir teisės aktų nustatyta tvarka teikti informaciją Tarnybai ir kitoms suinteresuotoms institucijoms apie augalų apsaugos produktų naudojimą.

Užtikrindama dauginamosios medžiagos kokybės kontrolę, Tarnyba stiprina žemės ūkio, daržo ir sodo augalų dauginamosios medžiagos sertifikavimo ir tiekiamos rinkai dauginamosios medžiagos kokybės kontrolės sistemą. Tarnybos specialistai kompetentingai ir tiksliai vertina dauginamosios medžiagos kokybę, tiekėjų pasirengimą tiekti rinkai augalų dauginamąją medžiagą bei kontroliuoja tiekiamos rinkai augalų dauginamosios medžiagos atitiktį teisės aktų nustatytiems reikalavimams.

Įvežti į Lietuvos Respubliką ne ES valstybėse narėse ar ne Europos ekonominės erdvės valstybėse išaugintą dauginamąją medžiagą galima, jeigu ji atitinka ES teisės aktuose nustatytus lygiavertės išaugintai Europos bendrijoje dauginamosios medžiagos reikalavimus ir sąlygas. Įvežti į Lietuvos Respubliką ne ES valstybėse narėse ar ne Europos ekonominės erdvės valstybėse išaugintą dauginamąją medžiagą, kuri nepripažinta lygiaverte dauginamajai medžiagai, išaugintai Europos bendrijoje, galima tik turint Tarnybos vienkartinį leidimą, kurio išdavimo tvarką nustato ŽŪM. Įvežama dauginamoji medžiaga turi būti supakuota ar sufasuota ir pažymėta etiketėmis, taip pat reikia turėti ne Europos ekonominės erdvės valstybės oficialios institucijos, atsakingos už dauginamosios medžiagos sertifikavimą, išduotą kokybės dokumentą.

Tarnybos specialistai užtikrina intervencinio pirkimo grūdų kokybės ir jų specialiosios kiekybinės kokybinės apskaitos kontrolę, tikrina intervencinius sandėlius, dalyvauja intervencinio pirkimo grūdų priėmimo procedūrose ir išsiunčiant grūdus iš sandėlių šalies bei užsienio pirkėjams, atlieka ūkio subjektų superkamų grūdų kokybės vertinimo kontrolę, kontroliuoja valstybės rezervo grūdų kokybę ir specialiąją kokybinę kiekybinę apskaitą, periodiškai tikrina intervencinio pirkimo ir valstybės rezervo grūdų kokybės būklę.

Ūkio subjektai, norintys ištirti augalų dauginamosios medžiagos kokybę, grūdų, jų produktų, aliejingų sėklų, žaliavų kokybę gali kreiptis į Tarnybą. Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorija (skyrius) tiria visų javų sėklas, aliejinių ir pluoštinių augalų, pašarinių augalų, runkelių, grikių, daržovių, gėlių, kai kurių daržovių bei prieskoninių ir vaistinių augalų sėklas, visų rūšių grūdus (kviečius, miežius, rugius, kvietrugius, avižas, grikius, žirnius, lubinus, kukurūzus), aliejingąsias sėklas (rapsus, judrą), grūdų produktus (miltus, sėlenas), žaliavas ir kt. Augalininkystės produktų kokybės tyrimai atliekami visais Lietuvoje ir ES galiojančiais tyrimų metodais. Tarnybos specialistai pagal kompetenciją nuolat konsultuoja tiesiogiai besikreipiančius ūkininkus ir kitus ūkio

subjektus, teikia jiems aktualią informaciją bei paaiškinimus dėl teisės aktų taikymo, sprendžia nesutarimus tarp ūkio subjektų, teikia išvadas augalininkystės produktų kokybės tyrimų srityje.

Skirtingose Lietuvos agroklimato zonose esančiose augalų veislių tyrimo skyriuose įrengtuose specialiuose atskirų rūšių žemės ūkio lauko, daržovių ir sodų augalų veislių bandymų laukeliuose atliekami Lietuvos ir užsienio valstybių selekcininkų sukurtų naujų augalų rūšių veislių ūkinio vertingumo, jų atsparumo ligoms ir kenkėjams, nepalankioms žiemojimo sąlygoms ir kiti reikiami veislių savybes charakterizuojantys tyrimai.

Tarnyba užtikrina selekcininkų sukurtų naujų augalų veislių išskirtinumo, vienodumo ir stabilumo tyrimų atlikimą, suteikia naujoms augalų veislėms teisinę apsaugą ir įrašo jas į Lietuvos Respublikoje saugomų augalų veislių sąrašą. Nacionalinis augalų veislių sąrašas (toliau – NAVS) yra kasmet atnaujinamas įrašant į jį naujas augalų veisles, kurioms atlikti ūkinio vertingumo tyrimai ir kurios atitinka kitus joms keliamus reikalavimus. Įrašius augalų veisles į NAVS duomenys perduodami Europos Komisijai dėl jų įrašymo į ES Bendruosius žemės ūkio augalų ir daržovių rūšių veislių katalogus. Taikomos naujų augalų veislių registravimo, teisinės apsaugos joms suteikimo ir dauginamosios medžiagos sertifikavimo ir tiekimo rinkai sistemos atitinka ES reikalavimus.

Tarnybos tikslai ir ateities planai siejami su naujai atsirandančiais mūsų socialinių partnerių ir visos visuomenės poreikiais, ES ir nacionalinių teisės aktų reikalavimų tinkamu įgyvendinimu. Neatsiejama dalis yra vartotojai, kurie tikisi saugių ir kuo geresnės kokybės augalininkystės produktų, be kurių neįsivaizduojama kasdieninė mityba.

Visa tai skatina dar labiau sutelkti Tarnybos specialistų žinias ir kompetenciją ir kuo efektyviau prisidėti prie augalų sveikatingumo, visuomenės sveikatos ir vartotojų apsaugos, susijusios su maisto, o kartu ir su augalininkystės produktų sauga ir kokybe, stiprinimo.

Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos

Veiklos planavimo ir kontrolės skyrius

tel. (8-5) 237 5664